

I sporet på besættelsen

Holstebro på randen af krig!

Af Michael Christensen

Efter den 9. april 1940 var besættelsen en relativ fredelig affære set ud fra resten af Europas slagmarker. Faktisk skulle man hen forbi kapitulationen den 5. maj 1945 før det kom sig til egentlige kamphandlinger på dansk jord.

Efter den 5. maj stod der omkring 250.000 tyske tropper i Danmark, og heraf var langt den største del anbragt langs den jyske vestkyst. I et forsøg på at opretholde en forsvars-linie blev der i et heftigt byggetempo opført beton-bunkere og kanonstillinger. Tropperne til dette forsvar var dog af en megen sammenbragt natur.

Forhistorien udspillede sig på østfronten efter angrebet på Sovjetunionen i juni 1941. Det første år havde givet tyskerne et meget stort antal krigsfanger fra randstaterne af Sovjetunionen, som Ukraine, Georgien og Hviderusland. Med udsigten til for det første at ende i tysk fangelejr, og for det andet vigtigst muligt at få eget land tilbage. De fleste randstater havde jo tidligere mistet herredømme til det kommunistiske Sovjetunionen. Disse ”russiske” krigsfanger var nemme at overtale til at trække i tysk uniform! Hitlers mistro ønskede dog ikke at have en 5. kolonne gående i egne rækker, der kunne falde ”rigtige” tyske tropper i ryggen, så derfor placerede man dem især i Vestjylland. Problemerne kom jo så ved befrielsen.

De største afvæbninger fandt sted den 10. maj 1945 ved Nr. Felding og på vej mod sydover. Modstandsbevægelsen fra Holstebro samlede våben ind med hjælp fra engelske tropper.

Måske befrielse for danskerne, men en russer med tysk uniform ville ikke holde lang tid, når man kom over grænsen til Sovjetunionen!

I en overenskomst med de allierede var det pålagt tyskerne selv at sørge for udmarchen mod grænsen langs de største veje. Og her startede problemerne for alvor! Aftalen tillod tropperne først at blive afvæbnet ved grænsen. Ved Ferring den 7. maj 1945 kom det til skyderier med flere døde mellem tyskere og Georgiere. Ved Storåen i Vemb gravede tyskere og "russere" sig ned på hver sin side af åen klar til kamp. Ved Tim kunne skrigene fra en tortureret tysk officer høres helt ind i byen. Dagen efter fandt modstandsbevægelsen liget af en mand gravet ned til halsen og derefter sparket ihjel! Urolighederne så i den grad ud til at eskalere så meget, at byledelsen i Holstebro måtte ringe efter hjælp fra de nyligt ankomne engelske tropper i Århus. Der forelå nu en kolossal afvæbnings-opgave i et meget stort område for relativt få engelske soldater!

Med stoisk ro trådte en ung engelsk løjtnant Browne i karakter på flere brændpunkter. Med trusler om at anvende magt lykkedes det hans folk at afvæbne omkring 3400 tyske tropper på to dage syd for Holstebro, 1000 ved Vemb og 1800 ved Røgind kro ved Ringkøbing. Rygterne om urolighederne spredte sig også hurtigt til Holstebro, hvor modstandsbevægelsen sendte en højttalervogn gennem byen med opfordring til at blive inden døre ved yderligere kamphandlinger, men da først de engelske soldater viste sig, faldt gemytterne hurtigt til ro igen, så afvæbningerne forblev en formsag. De følgende uger var ingen problemer med tilbagevendende soldater. Alle fulgte nu de anviste marchruter og opholdspladser blandt andet ved Kroghsdal ved Nr. Felding.

Forvitret del af russisk medalje fundet på mark syd for Holstebro af amatør-arkæolog Lars Hebsgaard.

I dag er der kun få spor efter disse afvæbninger langs de store hovedveje. Al ammunition og våben blev indsamlet af modstandsfolk fra Holstebro og transporteret på lastbiler til midlertidige lagre i byen. Alligevel finder detektor-folk den dag i dag små efterladenskaber i form af patroner og mønter fra perioden på pladserne. Efterfølgende blev de fleste indsamlede våben destrueret. Enkelte blev dog gemt på lofter og lignende af private. Disse våben dukker til stadighed op hvert år under Politiets "Frit lejde"-operationer, hvor private kan aflevere ulovlige våben uden konsekvenser. Mange af disse våben vurderes, om de er bevaringsværdige med henblik på udstillingsbrug i våbenkælderen på Holstebro Museum.